

NASTÁVAJÍCÍ ÉTERNÉ ZŘENÍ

Rudolf Steiner

Hannover 10. května 1910

V dnešní době se mnohokrát lidé ptají, proč musí být duchovně vědecké nauky šířeny právě teď, proč dříve, na příklad před 120 lety, o tom nebylo nic slyšet. Něco takového se však stávalo vždy, jen v jiné formě než dnes. V 17. a 18. století pronikaly nauky z malých společností, které však z dobře uvážených důvodů nebyly zapisovány původci, ale jinými lidmi. Jsou to skrovné zprávy, které pronikly z tehdejších tajných škol. Tak se najdou na příklad ještě dnes knihy, v jejichž zažloutlých listech - zažloutlých podle zevnějšku - jsou úplně nádherné věci. Takovou knihou je Goethem zmíněná „Aurea Catena Homeri“. Co v ní je, je pokládáno dnešními lidmi, poněkud přirozeně těmi nej osvícenějšími, za fantastičnost a nesmysl. Zabýváme-li se však těmito „nesmysly“ prostředky duchovní vědy, tak tu je něco úplně jiného. Tu se odhalují tomu, kdo se do toho zahloubá, největší tajemství. Dříve mohlo jen málo lidí, jen jednotlivci proniknout k této tajné vědě, teď se naskýtá neomezená možnost pro všechny, kteří jsou k ní vedeni touhou svého srdce. Čím to je a proč se smějí tato tajemství zrovna teď dostat na veřejnosti

Není zajisté žádné období, o němž by se netvrdilo, že to je přechodné období. Tvrdí se to víceméně právem. Ale právě o naší dnešní době, kdy se odehrávají stěžejní skutečnosti, se dá právem tvrdit, že to je přechodné období. Abychom pochopili hluboké základy doby, je nutné navázat na známé skutečnosti. Jdeme vstříc dobám, kdy se musí vzestup do vyšších světů díť s jasným, jasnozřivým vědomím. V roce 3101 před Kristem zanikla stará jasnozřivost Atlanťanů a nastala doba, kdy člověk vnímá rozumem, který je vázán na mozek, všechny věci kolem sebe. Tento letopočet nelze ovšem brát jako absolutní průměrný údaj. Jasnozřivé vědomí muselo být lidstvu na nějakou dobu zakaleno, aby lidé dospěli k dokonalému dobytí fyzické úrovně. Tak začala malá Kali-juga neboli temný věk, který trval 5000 let a skončil v roce 1899. Teď se připravuje doba, v níž bude člověku

možno opět vyvinout jemné jasnozřivé schopnosti i bez zvláštního školení. Již kolem let 1930 až 1950 budou lidé, kteří budou říkat: Vidím kolem člověka něco jako jasný světelný pás. - Budou jiní, kteří uvidí před sebou vyvstávat něco jako snový obraz s pozoruhodným obsahem. Provedli-li tito lidé nějaký čin, nějaké jednání, tak se jim objeví něco, co vyvstane jako obraz v jejich duši. Tento obraz jim ukáže, do jakého jednání se budou muset dříve nebo později pustit k vyrovnání tohoto činu. A může se stát, že člověk, v němž se tyto schopnosti vyskytnou, o tom bude vyprávět svému příteli a tento přítel mu pak možná řekne: Ano, stále byli lidé, kteří něco věděli o tom, co ty tu vidíš. Nazývají to éterné tělo člověka, a co před člověkem vyvstává, vystupuje jako snový obraz, to se nazývá karma.

Duchovní věda tedy musela přijít, aby neminulo nepovšimnuto toto období éterného zření, které vystřídá dobu vlády myšlení rozumem, který je vázán na mozek. A jako Kristus musel mít předchůdce, tak se musela objevit duchovní věda, aby připravila toto jasnozřivé období. Může však nastat něco, co tyto jemné duševní schopnosti v zárodku potlačí. Toto nebezpečí nastane, když lidé nebudou dbát na učení duchovní vědy, když se před ním uzavrou. Pak se bude spílat do fantastů a bláznů lidem, u nichž se tyto schopnosti vyskytnou, a budou se zavírat do blázinců. Mnozí lidé si sami budou myslet, že mají halucinace, jiní se budou bát o tom mluvit, aby se jim druzí nevysmívali a nezesměšňovali je. To může vést k tomu, že tyto vyskytující se duševní schopnosti budou potírány. Chytří a osvícení lidé oné doby - „osvícený“ je nutno si vždycky myslet v uvozovkách, opravdu v uvozovkách - budou pak říkat: Vidíte, žili tu kdysi jednou lidé, kteří tvrdili, že v tomto období, v tomto časovém úseku byli jednou lidé se zvláštními duševními schopnostmi. Kde pak jsou tito lidé teď? Vůbec je nevidíme. - A proto se proroctví duchovní vědy přece jen splnilo. Všechno může být jen převládajícím materialismem udušeno. Od dnešních duší se bude očekávat porozumění pro ono začínající, svobodnější, světlejší období.

Tak všechno, co se ve světě děje, je ve vzájemném vztahu. Mikrokosmos odpovídá makrokosmu. Zahleďme se tedy na ty pochody ve světě, které k nám mají vztah. Lidé jsou tak snadno uspokojeni, když mohou o nějaké věci tvrdit, že to je pravda. Duchovní vědění však méně záleží na tom, že nějaká věc je pravdivá, ale více na tom, jestli je tato pravda i důležitá. Na příklad se tolik mluví a píše o podobnosti kostry člověka a zvířete. To je pravda, zajisté, proti tomu se nedá nic namítat. Ale jsou pravdy, které jsou mnohem,

mnohem důležitější. Například je pravda, kterou může každý pozorovat, která se prostě před námi objevuje, která však souvisí s velkou kosmickou událostí. To je ta pravda, že člověk je jedinou bytostí, která má vzpřímenou chůzi, která se vzpřímila. V tak často zmiňované podobnosti lidských kostí s kostmi opice přece o vzpřímené chůzi opice nelze mluvit. Opice se pokusila vzpřímít, ale nedokázala to. Její vzpřímená chůze je právě nezdařená. Vzpřímená chůze člověka souvisí totiž se Sluncem a Zemí, s jejich vzájemným duchovním působením. Slunce a Země se musely od sebe odloučit, aby se člověk mohl vzpřímít. Zvíře je vázáno k Zemi, člověk se však vzpřímil, jeho obličej se obrací vzhůru. Jeví se ve vertikální linii, je svou vzpřímenou chůzí pokračováním zemského poloměru. Ze je tato pravda důležitá, to musíme cítit, učit se to cítit.

Budiž ještě poukázáno na jiný důležitý případ obdoby mezi makrokosmem a mikrokosmem. Člověk se objevuje ve své vnější postavě buď jako muž nebo jako žena. Ale je třeba dbát na to: teď má být řeč jen o jeho vnějších vlastnostech při vtělení, nikoli o jeho vnitřní bytosti. Jaký protiklad venku v makrokosmu odpovídá asi tomu, co se nám jeví jako mužské a ženské? Abychom si to vysvětlili, musíme se zahledět do vesmíru. Jsou tu totiž látkové substance, které zůstaly pozadu, nepřijaly zákony Slunce a Země, ale zastavily se na měsíčním stupni. Opačně je tomu u dnešního Měsíce, který je těleso, jež se ve vývoji ukvapilo. V důsledku toho příliš ztvrdl. Musel vyschnout, zledovatět tím, že překročil svůj stupeň tvárnění. Je v nepodařeném budoucím jupiterském stavu. Je to tak, jako by dítě v životě chtělo mít vzezření starce. Tak Měsíc překročil svou sílu, došel příliš daleko, umrtvil se. Všeobecně přísahají lidé na pravdu, kterou berou jako abstraktní větu; ale v konkrétnosti se jim tato pravda jeví jako iluze. Ve všech theosofických knihách najdeme výrok, že svět je iluze, mája. Každý theosof jej uznává jako pravdu a už častokrát jej vyslovil. Ze jak mužské tak ženské tělo je jen iluzí, to je něco, co se má k sobě jako konkrétní k abstraktnímu. Je to skutečnost: ani mužské ani ženské tělo, s výjimkou hlavy, nejsou pravda. Ženská postava není plně vyvinuta, mužská postava překročila vývojový stupeň. Není tu střední poloha. Zaostání ženského a pokročení mužského těla od střední polohy vývoje, to tedy dává nepravdivou postavu. Skuteční umělci tento nedostatek vždy cítili. Oblečení vzniklo ze silného cítění této skutečnosti. Ve starých kněžských rouchách mělo být zobrazeno, jaké by mělo být lidské tělo. Jen smyslové bytosti se mohly přiklonit ke kultuře nahoty, protože neznají žádný vyšší výraz než tělo, které před

sebou vidí.

Je tedy lunární těleso, Měsíc, který se převalil přes cíl vývoje, a taková tělesa, která se zastavila na dřívějším stupni. Taková totiž také jsou. Jsou to komety.

Teď se můžete zeptat: Co to má společného s mužem a ženou - Měsíc a kometa jsou kosmickým výrazem muže a ženy. Kometa si přinesla dřívější měsíční zákony. Komety tedy obnovují staré měsíční zákony. Proto nesou s sebou kyselinu kyanovodíkovou, což vnější věda zjistila teprve před nedávným, avšak tajné vědě to je známé už dávno. Stejně tak totiž, jako jsou na Zemi nutné uhlíkové a kyslíkové sloučeniny, tak byly na starém Měsíci žádoucí kyanové sloučeniny. To jsem uvedl již v r. 1906 na kongresu v Paříži, za přítomnosti našeho tehdejšího prezidenta Olcotta a různých dalších svědků.

Protože žena ve vývoji zaostala, zachovala se její látkovost měkčí a pružnější, nezmaterializovala tolik. Mozek může být snáze ovládnán z ducha, zatímco muž, který si ve vývoji přispíšil, má potíže přemoci tuhou hmotu, hustší síly mozku. Proto jsou ženy vnímavější pro všechny nové myšlenky, duše se jich zmocňuje a mohou snáze řídit své myšlenky mozkiem; muž neuvádí své tuhé mozkové částičky snadno do pohybu. Proto je také na příklad plně oprávněné, že je v Theosofické společnosti více žen než mužů, což se z mnoha stran často považuje za závadu. Ale oněm mužům, kteří se tolik bojí toho, že se v pozdější inkarnaci objeví jako žena, může se tato myšlenka z tohoto hlediska stát snesitelnější.

Teď použijeme zákon srovnatelnosti makrokosmu a mikrokosmu, malého a velkého světa ještě na jinou důležitou skutečnost. Jak v obyčejném životě sledujeme - průběh dne, jdeme spát, opět se vzbudíme, jdeme po svých běžných úkonech, tak je tomu také ve vesmíru.

I zde jde všechno svým obvyklým chodem, východ a západ Slunce se opakují v pravidelných intervalech. Jako je teď v rodině tento pravidelný běh dne přerušen, když se v ní objeví dítě, jako přechází úplně nový impuls tím, že nové duchovno vstupuje do zemského bytí, tak působí ve vesmíru objevení se nového světového tělesa, jako je kometa. Všechno hmotné je výrazem duchovna a tajná věda může sdělit, co je za tím. Způsob, jak se vnější věda kometou zabývá, lze srovnat s pozorováním Sixtinské madony mouchou. Když leze moucha po Sixtinské madoně, vidí také barvy, vidí, že na jednom místě je červená barva, na jiném modrá, ale dále nevidí nic. Tato moucho-

věda - to slovo lze přirozeně použít jen v tom smyslu, co bylo právě řečeno - neví nic o vnitřních zákonitostech, jichž jsou komety vnějším znamením. Halleyova kometa má zcela obzvláště tendenci zahánět lidi ještě více do materialismu. Bez Halleyovy komety by nevyšly knihy encyklopedistů, nebyly by po roce 1835 žádné spisy Moleschotta a Büchnera. Právě teď se opět objevuje ono neblahé znamení, a nebudou-li lidé naslouchat učení duchovní vědy a nevyužijí to, co poskytuje, bude duchovno ušlápnuto k smrti.

Je však ještě jiné významné znamení, jež lidstvu umožní nepodlehnout zkázonosnému vlivu komety, a jeho síly jsou silnější než síly komet. Je to jarní znamení Ryb, v němž stojíme už několik století, zatímco v době Kristově byl jarní bod ve znamení Skopce. Tak jsme vstoupili do tohoto znamení duchovních sil, které nás ponese vzhůru tak, že vyvineme, porozumíme-li jim, schopnosti, k nimž v tomto znamení Ryb můžeme dospět.

Člověk se pozvedne k opravdové lidské důstojnosti, když z hloubky pochopí souvislosti duchovních základů. Lidé by neměli procházet tak slepě kolem toho, co jim sdělují nebeská znamení. Moudrost má prožhnout a prosvítit jejich soužití ve velkém i v malém. Příkladem vám může být moudrostiplný systém mraveniště. Tady má celek smysl. Každý mravenec se cítí členem celku, zatímco lidé řídí své soužití podle toho, co je prospěšné jedině jim, co se jen jim jeví prospěšné. Běhají sem tam nesmyslně a nerozumně. Lidský život je mnohdy skutečně nesmyslný. Zařadí-li se člověk do nějaké vnitřní zákonitosti, uzrává pro to, co má být třetí skutečností. Je dána možnost vzhlížet s nově probuzenými schopnostmi do éterična. A duše

uvidí, co kdysi viděl Pavel: uvidí Krista v éterném těle. Bez knih a dokladů tu je tato velká událost, znovuoživení se Krista, pro ty, kdo se na ni důstojně připraví. A povinností anthroposofie je zvěstovat to. Jsou lidé, kteří tuší, že temný věk překonáme a že jdeme vstříc světlejšímu věku. Anthroposofové mají tuto cestu nastoupit vědomě. Anthroposofie má přinést své plody lidstvu, aby uschopnila duše pro sjednocení s Kristem, a není žádný rozdíl, jestli jsou ještě vtěleni ve fyzickém těle, nebo už je odložili, neboť on sestupuje stejně tak k mrtvým jako k živým; a tak ta velká, mocná událost, objevení se Krista v éteričnu, bude mít význam pro všechny světy.